V. D. UNIVERSITETO ŽINIOS

TURINYS

Nr. 2

KAUNAS 1936

aparatūrą, kainavusią mūsų pinigais, apie 8.000 lt, ir darbas buvo gražiai atliktas. Reikia, dėja, prisipažinti, kad mūsų gyvenimo sąlygomis šis mūsų jaunas mokslininkas nebūtų galėjęs atlikti pas mus to darbo, nes reta kuri mūsų padedamoji įstaiga tegauna savo metinėje sąmatoje didesnę sumą visoms jos mokslo priemonėms. Kadangi, be to, gaunamos kuklios sumos mokslo priemonėms pirmoje eilėje privalo būti skiriamos aprūpinti studentams mokymo priemonėmis, bet ne prietaisams, kurie būtų skiriami individualiems mokomojo personalo mokslo darbams, fakultetas prieš trejetą metų kreipėsi į universiteto vadovybę prašymu, kad būtų išrūpinta papildomai lėšų specialiai moksliniams tyrimams, pradėtiems arba pakankamai paruoštiems mokslo darbams atlikti. Buvo fakulteto sudaryta palyginti nedidelė sąmata tiems reikalams. Tačiau, kai fakulteto raštas nuėjo Universiteto Senatan ir kiti fakultetai tiek pat pareiškė norą gauti atatinkamą papildomą sąmatą jų moksliškiems tyrimams, ši suma visam universitetui išaugo į daugiau negu pusė milijono litų. Rezultatas buvo tas, kad dėl įsigalėjusios krizės prašomoji nemaža suma nebuvo gauta.

Fakultetas vis dėlto tikisi, kad kalbamoji extra parama bus gauta ir tuo būdu bus duota galimumų tęsti pas mus ypač tuos mokslo darbus, kuriems pradėti buvo išleista nemaža valstybės lėšų ilgesnėms užsieninėms komandiruotėms.

Z. Žemaitis.

Botanikos sodas

Viena iš didžiausių V. D. Universiteto įstaigų yra Botanikos Sodas. Sodas įsteigtas 1923 metais. Žemės Ūkio Ministerija yra davusi Matematikos Gamtos Fakultetui Fredos dvaro dalį, 76,71 ha ploto, iš kurio apie 40 ha užima pats sodas, o likusieji 36 ha užimti keliais daržais, namais, pylimais, laukais; žemės dalis rezervuota būsimam zoologijos sodui ir atviro oro muziejui.

Sodo uždaviniai. Botanikos Sodo uždavinys yra: a) aprūpinti Matematikos Gamtos ir Medicinos Fakultetų studentus, studijuojančius botaniką, reikalinga paskaitoms ir pratyboms

medžiaga, b) suteikti progą mokyklų mokiniams ir šiaip visuomenei susipažinti su įdomiausiais augalijos atstovais, c) duoti galimumą daryti mokslinius tyrinėjimus iš botanikos srities, d) aklimatizuoti Lietuvoje naujas augalų kultūras.

Tiems uždaviniams atlikti Botanikos Sodas turi skyrius. — 1. Sistematikos skyrius, kuriame augalai yra sugrupuoti pagal šeimas. 2) Žemės ūkio ir vaistinių augalų skyrius, kuriame randame įvairių kraštų javų, pluoštinių, dažinių, viralinių (daržovių), vaistinių, gardumyninių, aliejinių ir kt. augalų. 3) Morfologijos ir biologijos skyrius, kuriame yra biologijos, morfologijos atžvilgiu įdomių augalų, pav., bičių, drugių, vėjo, musių apdulkinamųjų augalų; vėjo, gyvulių pagalba ir kitais mechaniniais būdais savo sėklas platinančiųjų augalų, vijoklinių, parazitinių augalų, žiedų spalvų variacijų, augalų netaisyklingais žiedais ir t. t. 4) Dendrologijos skyrius arba arboretumas su medžių ir krūmų kolekcijomis. 5) Parkas. 6) Rozariumas su rožių kolekcija. 7) Dekoratyvinių augalų skyrius, kuriame yra vienamečių ir daugiamečių dekoratyvinių augalų, jurginų kolekcija ir t. t. 8) Vienamečių augalų skyrius. 9) Šiltnamiai su šiltųjų kraštų augalais, atogrąžų kraštų sukulentiniais ir šiltųjų viduržemio jūros kraštų augalais. 10) Alpinetumas (kalnų skyrius) tiktai pradėtas tvarkyti ant buv. tvirtovės pylimų. Tuo tarpu kalnų augalai yra atskiroje vietoje prie šiltnamių. 11) Lietuvos augalų skyrius yra tik numatytas su Lietuvoje darželiuose ir laukose augančiais augalais. 12) Augalų geografijos skyrius, kuriame numatyta ir iš dalies jau pradėta ruošti lietuviškas gėlynas, ąžuolynas, pušynas, buko miškas ir t. t. 13) Tvenkiniai su vandens augalija. Botanikos Sode 1935 m. pabaigoje šiltnamiuose buvo virš 2000 augalų rūšių. Arboretume ir medelynuose dekoratyvinių medžių ir krūmų yra virš 450 rūšių ir atmainų. Vaismedžių ir vaiskrūmių — 84 rūšys. Gėlynuose, biologijos, sistematikos, daugiamečių ir vienamečių augalų skyriuose yra nemažiau 2000 rūšių bei atmainų.

Šiltnamiai. Šiltnamiai yra permaži ir peržemi. Jie susidaro tik iš trijų nedidelių skyrių, kuriuose augalai sutalpinti taip ankštai, kad nuo to jie skursta, o didesnius augalus dėl vietos stokos tenka parduoti. Tai nenormalus dalykas, nes tokiuose kraštuose, kuriuose botanikos sodai vėliau įsteigti, pav. Latvijoje, buvo savo laiku asignuota lėšų aukštesniems ir didesniems šiltnamiams statyti. Yra gyvo reikalo mūsų sode statyti

vieną palminę ir tris mažesnius skyrius tokios rūšies, kaip esamieji dabar skyriai. Be to, dar reikalingi skyriai augalams auginti ir bandymams iš fitopatologijos, genetikos ir fiziologijos srities daryti. Mūsų sodo turtinga augalų kolekcija, kuri yra ne mažesnė už kitų kaimyninių valstybių botanikos sodų kolekcijas, skursta dėl vietos stokos.

Rietavo dvaro šiltnamiai. Prieš 12 metų kunigaikščio Oginskio įpėdiniai padovanojo vyriausybei esamas jų dvaro šiltnamyje dideles palmes, o kiti augalai buvo labai pigiai nupirkti (už 1000 litų). Buvo numatyta pastatyti Botanikos Sode atatinkamus šiltnamius ir augalus pargabenti į Kauną. Kadangi Botanikos Sode palminei statyti lėšų nebuvo skirta, tai kasmet Vyriausybė duodavo lėšų tiems augalams laikyti Rietave. Tų augalų laikymas iki šiol apsiėjo iš viso apie 45.000 litų. Jei būtų galima palmes pargabenti į Kauną, tai būtų labai turtingas ir vertingas mūsų Botanikos Sodo kolekcijų papildymas. Be dviejų milžiniškų (pie 10 mtr. aukščio) palmių ir trečios apie 6 mtr. aukščio palmės, yra dar daug Yucca, Laurus ir kitų egzotiškų augalų po 4—5—6 metrus aukščio. Be to, ten yra daug smulkesnių augalų, pav., orchidėjų ir kt. Šie augalai iki šiol yra labai gerai išlikę.

Sąmata. Botanikos Sodo sąmata kasmet žymiai mažėja ir dabar sodas tegauna mažiau negu pusę tos sumos, kurią yra gavęs 1930 m. Iš savo sąmatos išleidžiama šiems reikalams. 1) Šiltnamiams apkūrenti apie 8000 litų. 2) Botanikos Kabineto ir Sodo įstaigų kurui apie 1500 litų. 3) Šiltnamių ir kitų patalpų ir gyvenamųjų namų remontui apie 2000 litų. 4) Už vandenį ir elektros energiją apie 650 litų. Padieniams darbininkams ir pad. sodininkams samdyti apie 18000 litų. 7) Smulkioms ūkio išlaidoms apie 6000 lt. (čia įeina sodo ir žemės lyginimo ir jos drenavimo darbai). 8) Raštinės išlaidoms, sėklų ir katalogų siuntinėjimui, telefonui ir kt. panašioms išlaidoms apie 1200 litų.

Botanikos Sodo pajamos. Botanikos Sodas yra ne pelno, bet mokslo įstaiga. Vis dėlto jis gauna ir pajamų už parduotus atliekamus augalus, vaistinę žaliavą ir vaistinių augalų sėklas. Šios pajamos turi tendenciją didėti, pav. 1930 m. gauta pajamų 7.984,90 lt.; 1931 m. 5.639,82 lt.; 1932 m. 7.939,18 lt.; 1933 m. 7.783,— lt.; 1934 m. 5.594,85 lt. ir 1935 m. 7.782,28 lt. Skaitant

tas pajamas nuošimčiais nuo gautųjų kreditų, išeina, kad pajamos sudarė tokius gautųjų kreditų nuošimčius: 1930 m. virš 9%; 1931 m. apie 5%; 1932 m. apie 8%; 1933 m. apie 17%; 1934 m. apie 15% ir 1935 m. apie 20%. Tokiu būdu matyti žymus Botanikos Sodo pajamų didėjimas, nežiūrint į didelį atleidžiamųjų jam laikyti kreditų mažinimą.

Dažnai tenka girdėti, kad Botanikos Sodas brangiai kainuojąs ir kad esą nematyti jame jokios pažangos. Tai ne tiesa. Visų pirma reikia turėti galvoje, kad sodo išlaidos susideda iš dviejų dalių: sodo išlaikymo ir sodo įrengimo. Sodo įrengimo išlaidos taip pat susideda iš dviejų dalių: išlaidų žemės darbams ir sodo apsodinimui. Kol žemės darbai (drenavimas, žemių lyginimas, krūmų pašalinimas ir naujų kelių pravedimas) nėra baigti, negalima pradėti sodinimų, o žemės darbams reikalinga daug lėšų. Toks darbas pašaliniam žmogui yra mažai tesuprantamas ir sunkiai tepastebimas, ypač drenažo darbas. Kadangi sodo sąmata kasmet mažėja, žemės darbams nedaug tegalima įdėti lėšų ir todėl šie darbai tęsiasi ištisus metus. Tai trukdo kitą darbą. Pradėtasis augalų kultūrų sodinimas Botanikos Sode negalima pabaigti dėl lėšų stokos. Nežiūrint į tai, vis dėlto plotas, apsodintas augalų kultūromis, kasmet didėja.

Kolekcijų ir sėklų mainas. Botanikos Sode yra iki 7000 augalų rūšių. Augalai yra perkami arba dažniausia auginami iš gautųjų mainais sėklų. Kasmet Sodas leidžia savo sėklų sąrašą t. v. „Delectus sporarum, seminum fructuumque", kuris siuntinėjamas viso pasaulio botanikos sodams (235 antrašų). Kitų kraštų botanikos sodai siunčia tokius pat „Delectus" mūsų sodui, kuris po to daro reikalingų jam sėklų užsakymus. Sėklos siunčiamos mainais. Mūsų Botanikos Sodo sėklos siunčiamos net į Indokiniją, Japoniją, Pietų Ameriką, Bermudo salas ir t. t. Iš viso 1936 m. buvo išsiųsta 8.416 sėklų maišelių ir gauta 12.140 maišelių mainais.

Lankytojų skaičius. Botanikos Sodą galima lankyti nemokamai. Lankytojų skaičius kasmet auga, 1935 m. šiltnamiuose esamoje lankytojų knygoje yra pasirašę apie 14.000 asmenų. Turint galvoje, kad žmonių dauguma lanko tiktai sodą, o ne šiltnamius, ir, be to, daug ankytojų nepasirašo šiltnamiuose esamoje knygoje, galima skaityti, kad sodą kasmet aplanko nemažiau kaip 20.000 žmonių.

Mokslo darbai. Sode dabar dirba šie mokslo personalo nariai. Vyr. asist. dr. A. Minkevičius iš fitopatoloogijos. Vyr. asist. K. Grybauskas tiria vaistinių augalų kultūras ir žiedadulkių morfologiją. Jaun. asist. M. Natkevičaitė dirba genetikos srityje ir jaun. asist. M. Janušauskaitė - Lukavičienė tiria įvairių trąšų veikimą į medžius. Be to, daromi stebėjimai iš fenologijos ir iš dirvožemio temperatūros.

Botanikos Sodas turi šiuos skyrius mokslinio tyrimo reikalams:

a) Fitopatologijos laboratoriją, kurią veda fitopatologas dr. A. Minkevičius;

b) Vaistinių augalų skyrių, kurio vedėjas yra vaistinių augalų specialistas vyr. asist. K. Grybauskas;

c) Medelynų ir aklimatizacijos skyrių, kuriame dirba jaun. asist. M. Janušauskaitė - Lukavičienė.

Apie šių skyrių darbuotę teks painformuoti skyrium.

K. Regelis.

Technikos Fakulteto patalpos

Technikos Fakultetas, davęs kraštui per 13 savo veikimo akademinių metų 153 inžinierius ir mokindamas savo sienose dabar beveik $\frac{1}{6}$ visų universiteto studentų dalį, skursta be atitinkamų patalpų. Kaip jau buvo mano „V. D. Universiteto Žinių" 1-ame Nr. minėta, Technikos Fakultetui nuo pat jo įsteigimo trūksta patalpų laboratorijoms, kabinetams ir kitoms mokslo įstaigoms. Per tą laiką įgyta ar aukomis surinkta nemažos vertės turtas, būtinas mokslo bei mokymo reikalams, dažnai laikomas sukimštas mažuose kambariukuose, koridoriuose ir net sandėliuose ir todėl ne visada ir prieinamas. Laboratorijoms skirtosios patalpos (gal išskyrus dviejų) visai netinka laboratoriniam darbui dėl savo ankštumo ir ventiliacijos stokos; viena jų, neturėdama kur pradėti savo būtinai reikalingą mokomąjį pratybų darbą sumontavo savo mašinas mediniame iš lentų sukaltame barake. Fakultetas visai neturi patalpos muziejui, mechanikos kabinetui, medžio apdirbimo kabinetui, tekstilės medžiagos kabinetui. Nėra pakankamai braižyklų, ir studentai